

haridus- ja teadusministri käskkirjaga „Haridus- ja teadusministri 5.augusti 2015. a käskkirja nr 316 „Toetuste andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine“ elluviimiseks“ muutmise

Kõrgharidusõppe õppekulude ühikuhinna analüüs ja ühikuhinna rakendamise põhimõtted toetatavas tegevuses 8.6 „Täiendavate töökohapõhise õppe õppekohtade loomine“

I Sissejuhatus

Kõrghariduse tasemel töökohapõhise õppe õppekohtade loomise ühikuhinnad on välja töötatud vastavalt Vabariigi Valitsuse määrusele 01.09.2014 nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ § 7 toodule, mille alusel on rakendusasutus statistilistele andmetele põhinevalt kõrgharidustaseme õppes õppekulude hüvitamise maksumuste kohta koostanud analüüsi.

Toetuste andmise tingimuste toetatava tegevuse 8.6 „Täiendavate töökohapõhise õppe õppekohtade loomine“ raames piloteeritakse erinevaid töökohapõhise õppe võimalusi nii kutse- kui ka kõrgkoolides. Kutsehariduses kasutatakse ühikuhinda, mis on kasutusel ka siseriiklikult, ehk töökohapõhist õpet kutsehariduses rahastatakse samadel alustel nagu rahastatakse kutsehariduse riiklikku koolitustellimust. Kõrgharidustasemel ei ole varasemalt töökohapõhise õppe vormi praktiseeritud ega rahastatud ning eelnevad tegelikud kulud sellel õppevormil puuduvad.

PRÕMi raames on soov testida töökohapõhise õppevormi sobilikkust ja võimalikkust ka kõrghariduses. Töökohapõhine õpe on õppevorm, mille puhul õpe ettevõttes või asutuses moodustab üle poole õppekava mahust. Õppevormide valik ja tingimused kehtestatakse kõrgkoolide õppekorralduseeskirjades, mille kinnitamise pädevus on kõrgkoolide nõukogudel. Riiklikult ei ole kõrgharidusõppe õppevormidele, sh töökohapõhisele õppele, kriteeriume kehtestatud. Töökohapõhise õppe eesmärgiks on õppetöö läbiviimisesse enam kaasata tööandjaid, et õpe vastaks enam töömaailma vajadustele ning motiveerida üliõpilasi ühildama õppetööd samaaegse töötamisega õpitaval erialal. Kõrghariduses töökohapõhise õppe piloteerimise tulemusena on võimalik hinnata kehtivate õppekorralduslike regulatsioonide sobivust uudse õppevormi rakendamisel. Piloteerimist on kavas läbi viia alates 2017/2018 õppeaastast kõrghariduse esimesel (bakalaureuse- ja rakenduskõrgharidusõpe) ja teisel (magistriõpe) astmel kuni kolmes õppekavagrupis. Piloteeritavate õppekavagruppide leidmiseks kuulutati kõrgkoolidele välja minikonkurss. PRÕMi elluviija saatis kõigile partneritele konkursi teate töökohapõhise õppe piloteerimiseks kõrghariduses. Ettepanekutes tuli põhjendada töökohapõhise õppe rakendamise vajadust konkreetsel õppekaval, õppe

sihtgruppi, kaasatud ettevõtteid või asutusi ning töökohapõhise õppe jätkamise perspektiive pärast pilootprojekti lõppu. Konkursi tulemusena valiti piloteerimiseks välja järgmised kolm õppekavagruppi: tervishoid, informaatika ja infotehnoloogia ning isikuteenindus. Valiku tegemisel arvestati, et pilootprojekti oleksid kaasatud erinevad kõrgekoolitüübid, õppetasemed ja õppevaldkonnad. Eelistuse said ettepanekud, millele olid lisatud ettevõtete koostööd tõendavad kinnituskirjad.

Antud analüüsi eesmärgiks on leida kõrgharidustaseme õppe rahastamise ühikuhinnad, et PRÕM-st kõrgekoolidele hüvitada töökohapõhise õppe õppekohtade loomise ja õppe läbiviimise kulusid. Töökohapõhise õppe õppekohad luuakse kõrgekoolides täiendavalt lisaks tavapärasele üliõpilaste vastuvõtule.

II Mõisted

Õppekava - õppe alusdokument, mis määrab kindlaks läbiviidava õppe eesmärgid, õppe nominaalkestuse ja mahu, õppe alustamise tingimused, õppeainete loetelu mahu, lühikirjeldused ning valikuvõimalused ja -tingimused, spetsialiseerumisvõimalused ja õppe lõpetamise tingimused (Ülikooliseadus (ÜS) § 2 p 13);

Õppekavagrupp - kõrgharidusstandardis kehtestatud liigitus, mis hõlmab õppesuundi või õppekavade rühmi ja mille alusel saab õppeasutus taotleda ja Vabariigi Valitsus anda õppeasutusele õiguse viia läbi kõrgharidustaseme õpet ning väljastada vastavaid akadeemilisi kraade ja diplomeid (ÜS § 2 p 17¹);

Ainepunkt (EAP) – õppemahu arvestusühik. Euroopa ainepunktisüsteemi kohaselt vastab üks ainepunkt 26 tunnile tööle, mille üliõpilane on õppeks kulutanud – see moodustab 1560 tundi ja 60 ainepunkti õppeaastas (ÜS § 2 p 1);

Semester – viis õppekuud või õppeasutuse otsusel sellest pikem ajavahemik, mille maht ainepunktides on pool õppeaasta mahust (ÜS § 2 p 20);

Täiskoormusega õpe – kõrgharidusõpe, kus üliõpilane täidab iga õppeaasta lõpuks õppekava kohaselt täitmisele kuuluva õppe mahust kumulatiivselt vähemalt 75 protsenti (ÜS § 23 lg 1);

Osakoormusega õpe - kõrgharidusõpe, kus üliõpilane täidab iga õppeaasta lõpuks õppekava kohaselt täitmisele kuuluva õppe mahust kumulatiivselt 50 kuni 75 protsenti (ÜS § 23 lg 2);

Eksternõpe – õpe, kus isikul on võimalik kõrgekooli nõukogu kehtestatud tingimustel ja korras sooritada õppekavajärgseid eksameid ja arvestusi, kaitsta lõputööd ja sooritada lõpueksamit, ilma kohustuseta osaleda korralises õppetöös (ÜS § 30¹);

Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS) – riiklik register andmekogude seaduse mõistes, mis koondab ühtseks tervikuks haridussüsteemi andmekogud (Haridusseadus § 36(6) lg 1).

III Kõrgharidusõppe läbiviimise regulatsioon

Kõrgharidusõpet viiakse läbi ülikoolides ja rakenduskõrgekoolides, kus õpe võib toimuda täiskoormusega, osakoormusega või eksternõppena. Kõrgharidustaseme õppe läbiviimist rahastab riik ülikoolidele ja rakenduskõrgekoolidele baas- ja tulemusrahastamisel põhineva tegevustoetuse alusel (ÜS § 50¹). Tegevustoetus eraldatakse kõrgekoolidele ühe summana, see ei ole otseselt seotud vastuvõetavate ega õppivate üliõpilaste arvuga ning seetõttu ei ole võimalik tegevustoetuse alusel leida kõrgharidusõppe õppekulude ühikuhinda.

Kõrgharidusõpe on üliõpilasele tasuta, kui üliõpilane õpib eestikeelsel õppekaval ja täiskoormusega. Täiskoormusega õppimiseks peab üliõpilane täitma õppekava kohaselt täitmisele kuuluva õppe mahust vähemalt 75%. Õppemahtu arvestatakse ainepunktides (EAP). Õppeaastas on ettenähtud õppe mahuks 60 EAP-d ning poole õppeaasta jooksul ehk semestris 30 EAP-d. Osakoormusega õppides tuleb õppekava mahust täita 50-75%. Kui üliõpilane ei täida ka osakoormusega õppimisel nõutavat minimaalset õppe mahtu, siis üliõpilane eksmatrikuleeritakse ja õpingud katkevad või jätkatakse õpinguid eksternõppes.

Osakoormusega või eksternõppes või ingliskeelsel õppekaval õppides on kõrgkoolil õigus nõuda üliõpilaselt õppekulude hüvitamist. Õppekulude hüvitamise määrad kehtestab ülikooli või rakenduskõrgkooli nõukogu või erakooli pidaja (ÜS § 13³ lg 4; RaKKS § 27 lg 9; EraKS § 22 lg 6). Tavapäraselt on õppekulude hüvitamise määrad kehtestatud ainepunkti kohta arvestades õppeastet, õppevaldkonda, õppekavagruppi, õppekeelt, õppe läbiviimise asukohta jms tegureid. Erakoolid on kehtestanud õppemaksu aastase õppemaksuna, kuid arvestades õppeaastas ette nähtud täidetavat õppemahtu (60 EAP aastas) on võimalik ka erakoolide puhul välja arvestada õppetasu ainepunkti kohta. Kõrgharidusõppe õppekulude ühikuhinna analüüsi aluseks on võetud kõrgkoolide kehtestatud õppekulude hüvitamise määrad osakoormusega või eksternõppes või ingliskeelsel õppekaval õppimisel.

Õppeasutus saab õiguse kõrgharidustaseme õpet läbi viia Vabariigi Valitsuselt õppekavagrupi põhiselt. Õppekavagrupid ja nendes kõrgharidustaseme õpet läbiviivad õppeasutused¹ on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 18.02.2008 määruse nr 178 „Kõrgharidusstandard“ lisa 3.

IV Ühikuhinna analüüs

Ühikuhinna analüüsi aluseks on Vabariigi Valitsuse 01.09.2014.a määruse nr 143 „Perioodi 2014-2020 struktuuritoetusest hüvitavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ § 7 lõikes 3 sätestatud võimalus ühikuhinna kehtestamiseks statistiliste andmete alusel. Töökohapõhises õppes kõrgharidusõppe õppekulude hüvitamise standardiseeritud ühikuhinna leidmiseks kolmes piloteeritavas õppekavagrupis (tervishoid, informaatika ja infotehnoloogia, isikuteenindus) on kasutatud järgmist meetodikat ja andmeid:

- 1) Vabariigi Valitsuse 18.02.2008 määruse nr 178 „Kõrgharidusstandard“ lisa 3 (muudatused jõustunud 26.08.2016) järgi on valitud piloteeritavates õppekavagruppides need kõrgkoolid, kellel on õigus 2016/17 õppeaasta seisuga vastavas õppekavagrupis õpet läbi viia (*Tabel 1*). Kuna Eesti Ettevõtluskõrgkooli Mainor õigus informaatika ja infotehnoloogia õppekavagrupis õpet läbi viia lõppes 31.12.2016, siis ei ole tabelis vastava õppekavagrupi juures ka EEK Mainorit toodud.
- 2) Piloteeritavates õppekavagruppides õppekulude hüvitamise määrad 2017/2018 õppeaastaks osakoormusega või eksternõppes või võõrkeelsetel õppekavadel õppimiseks on võetud kõrgkooli nõukogu või erakooli pidaja otsustest (alus: TTHKK nõukogu 02.11.2016 otsus nr 3; TTHK nõukogu 21.03.2017 otsus nr 2.1; TÜ nõukogu 28.11.2016 otsus nr 18; TLÜ senati 21.11.2016 otsus nr 63 ja 17.04.2017 otsus nr 10; TTÜ nõukogu 20.12.2016 otsus nr 73; EEKM nõukogu 20.04.2017 otsus nr 4).
- 3) Õppekulude hüvitamise määrad piloteeritavates õppekavagruppides kõrgkoolide lõikes arvestatuna ühe EAP kohta on esitatud tabelis 1. Kui kõrgkoolil on ühes õppekavagrupis

¹ Kõrgharidusstandard, lisa 3

mitu erinevat hüvitamise määra sõltuvalt õppe läbiviimise asukohast, õppeastmest, õppekeelest või konkreetsest õppekavast, siis on tabelis välja toodud ka erinevad EAP hinnad. Kui kõrgkool on kehtestanud õppemaksu õppeaasta või semestri kohta, siis on EAP hind leitud õppemaksu summa jagamisel vastavalt õppeaastas või semestris täidetava õppemahuga (60 EAP õppeaastas, 30 EAP semestris).

- 4) Inglisekeelsetel õppekavadel on õppetasu määrad enamasti kõrgemad kui eestikeelsetel õppekavadel. Ingliseelse õppe läbiviimisel on kulud suuremad eelkõige välisõppejõudude kaasamise tõttu. Kuna PRÕM-st on soov piloteerida töökohapõhist õpet informaatika ja infotehnoloogia õppekavagrupis ka ingliskeelsetel õppekavadel, siis on vastavas õppekavagrupis esitatud eraldi õppekulude hüvitamise määrad eestikeelsetel õppekavadel ja ingliskeelsetel õppekavadel.
- 5) Õppeasutustel, mil on kõrgharidusstandardi kohaselt küll õigus õpet läbi viia, kuid mis on kõrgharidusõppe läbiviimise lõpetanud või lõpetamas, ei ole võimalik õppekulude hüvitamise määrasid välja tuua (tabelis 1 tähistatud x-ga). Sellisteks õppeasutusteks on Arvutikolledž ja Võrumaa Kutsehariduskeskus, mis on kõrgharidusõppe läbiviimise lõpetanud, ning Eesti Infotehnoloogia Kolledž, mis ühineb alates 1. augustist 2017 Tallinna Tehnikaülikooliga. 2017/2018 õppeaastaks IT Kolledž enam üliõpilasi vastu ei võta, vastuvõtu korraldab TTÜ.
- 6) Sidumaks õppeasutuste kehtestatud õppekulude hüvitamise määrasid vaadeldavate õppekavagruppidega on EHISE õppekavade registrist² võetud kõik vastuvõtuks avatud õppekavad piloteeritavates õppekavagruppides ja kõrgkoolides, mis viivad kõrgharidusõpet läbi ka 2017/2018 õppeaastal (alus: EHISE õppekavade registri väljavõtte seisuga 22.02.2017). Lisaks sellele, et õppekavade registri väljavõtte näitab vastuvõtuks avatud õppekavasid piloteeritavates õppekavagruppides, on seal info õppekavade õppekeele, õppetöö toimumise koha jms kohta. Need andmed aitavad siduda õppeasutuste poolt kehtestatud õppetasude määrad vaadeldavate õppekavagruppidega.
- 7) Ühes õppekavagrupis kehtestatud erinevate EAP hindade alusel on leitud aritmeetilise keskmisena õppekavagrupi keskmine EAP hind eurodes, mis on ümardatud täisarvuni.

Tabel 1. Piloteeritavates õppekavagruppides kõrgharidustaseme õppe õigust omavad õppeasutused ja õppekulude hüvitamise määrad osakoormusega või eksternõppes või võõrkeelsetel õppekavadel õppimisel.

Õppekavagrupp (õppekeel)	Õppeasutus	EAP hind €
Tervishoid	Tartu Tervishoiu Kõrgkool (TTHKK)	30 või 55 ³
	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool (TTHK)	50
	Tartu Ülikool (TÜ)	50
	Tallinna Ülikool (TLÜ)	38
	Õppekavagrupi keskmine	45

² Õppekavade registri väljavõtte (uuendatud 22.02.2017)

³ Õe, õe erialase koolituse, ämmaemanda ja tervisekaitse spetsialisti õppekavadel 30 €/EAP, bioanalüütiku, radioloogiatehniku ja füsioterapeudi õppekavadel 55 €/EAP.

Informaatika ja infotehnoloogia (eesti keel)	Arvutikolledž (AK)	x
	Eesti Infotehnoloogia Kolledž (EIK)	x
	Tallinna Ülikool (TLÜ)	35
	Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ)	40
	Tartu Ülikool (TÜ)	40 või 45 ⁴
	Võrumaa Kutsehariduskeskus (VKHK)	x
	Õppekavagrupi keskmine	40
Informaatika ja infotehnoloogia (inglise keel)	Tallinna Ülikool (TLÜ)	41,7 ⁵
	Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ)	100
	Tartu Ülikool (TÜ)	70
	Õppekavagrupi keskmine	71
Isikuteenindus	Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ)	40
	Tartu Ülikool (TÜ)	40
	Võrumaa Kutsehariduskeskus (VKHK)	x
	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor (EEKM)	45,2 või 50,7 või 41,7 ⁶
	Tallinna Ülikool (TLÜ)	40
	Õppekavagrupi keskmine	43

Kõrgharidusõppe õppekulude hüvitamiseks töökohapõhises õppes arvutatakse ühikuhinnad üliõpilase kohta semestris järgmise valemi kohaselt: semestris õppekava kohaselt täitmisele kuuluva õppe maht 30 EAP * õppekavagrupi keskmine EAP hind (*Tabel 2*). Üliõpilase osakoormusse langemisel hüvitatakse kõrgkoolile 50% õppekulude hüvitamise määrast täiskoormusega õppimisel. Õppekulude hüvitamise ühikuhinnad osakoormusse langemisel on toodud tabeli 2 viimases veerus.

⁴ Loodus- ja täppisteaduste valdkonnas eesti õppekeelega I astme õppekavadel 40 €/EAP, II astme õppekavadel 45 €/EAP.

⁵ Digitehnoloogiaste instituudis võõrkeelsetel õppekavadel kõrghariduse II astmel semestritasu 1250 €, mis teeb 1250 € / 30 EAP = 41,7 €/EAP.

⁶ Aastane õppemaks ärijuhtimise ja isikuteeninduse valdkonna eesti ja venekeelses õppes Tallinnas 3,5-aastasel õppekaval 2710 € (2710 € / 60 EAP = 45,2 €/EAP); isikuteeninduse valdkonna eesti keelses õppes Tallinnas 3-aastasel õppekaval 3040 € (3040 € / 60 EAP = 50,7 €/EAP); ärijuhtimise ja isikuteeninduse valdkonna eesti ja venekeelses õppes Tartus 2500 € (2500 € / 60 EAP = 41,7 €/EAP).

Tabel 2. Töökohapõhises õppes kõrgharidusõppe õppekulude hüvitamise ühikuhinnad üliõpilase kohta semestris piloteeritavates õppekavagruppides.

<i>Õppekavagrupp</i>	<i>Õppekulude ühikuhind üliõpilase kohta semestris € täiskoormusega õppimisel</i>	<i>Ühikuhind üliõpilase kohta semestris € osakoormusse langemisel</i>
Tervishoid	1350	675
Informaatika ja infotehnoloogia (eesti keel)	1200	600
Informaatika ja infotehnoloogia (inglise keel)	2130	1065
Isikuteenindus	1290	645

V Ühikuhinna rakendamise põhimõtted

Kõrgharidusõppe õppekulude hüvitamine töökohapõhise õppe piloteerimisel toimub semestripõhiselt võttes aluseks ühikuhinnana kehtestatud õppekulude hüvitamise määra üliõpilase kohta semestris. Ühikuhind sisaldab kõiki õppetöö läbiviimisega seotud kulusid. Ühikuhinnas ei sisaldu ettevõtetega koostöö koordinaatorite personalikulud, mis hüvitatakse kuludokumentide alusel. Õppekulude ühikuhinnana hüvitamise aluseks on semestri lõppedes EHS-st tehtav väljavõte, kus töökohapõhises õppes õppijad eristatakse eraldi rahastamise allika klassifikaatoriga „PRÕM rahastatav õppekoht: õpipõisiõpe“.

Iga uue semestri alguseks hindab kõrgkool üliõpilase eelmisel semestril täidetud õppekava mahtu. Kui töökohapõhises õppes õppiv üliõpilane on täitnud kumulatiivselt uueks algavaks semestriks vähemalt 75% eelmistel semestritel õppekava kohaselt täitmisele kuuluvast õppe mahust ehk üliõpilane täidab täiskoormusega õppimise nõudeid, siis hüvitatakse kõrgkoolile õppekulud ühikuhinnana vastavalt õppekavagrupile, kuhu kuulub õppekava, millel töökohapõhises õppes õppiv üliõpilane õpib.

Õppekulud hüvitatakse üliõpilase täiskoormusega õppimise korral. Erandiks on semester, millele eelnevalt on üliõpilane täitnud täiskoormuse nõuded, kuid vastava semestri jooksul ei ole täitnud täiskoormusega õppimise nõudeid ja on langenud osakoormusesse. Sellisel juhul hüvitatakse kõrgkoolile 50% õppekulude hüvitamise määrast täiskoormusega õppimisel (tabel 2 viimane veerg). Järgnevatel semestritel osakoormusega õppimist jätkates kõrgkoolile selle üliõpilase õppekulud ei hüvitata. Üliõpilase õppemahu täitmise hindamisel ei loeta õppekava täidetud mahu hulka varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamisega täidetud õppekava mahtu. Sama, ÜS § 13³ lõikes 10 sätestatud printsiipi rakendatakse ka kõrgharidusõppe riiklikul rahastamisel, mis sätestab tasuta ehk õppekulud hüvitamata õppimise nõuded. Kõrgkoolile hüvitatakse õppekulud ainult õppekava nominaalkestuse jooksul. Kõrgkoolile ei hüvitata õppekulud ka üliõpilase eksmatrikuleerimisel, kui eksmatrikuleerimine on toimunud muul põhjusel, kui õppekava täitmine täies mahus, ja üliõpilase akadeemilisel puhkusel viibimisel.

Kõrgkoolile õppekulude hüvitamine toimub kaks korda aastas, pärast semestri lõppu. Koos väljamaksetaotlusega või ettemaksu kasutamise aruandega esitab elluviija rakendusüksusele EHISe väljavõtte töökohapõhises õppes õppijate kohta.

Sigrid Vaher
kõrghariduse osakonna asejuhataja
osakonnajuhataja ülesannetes